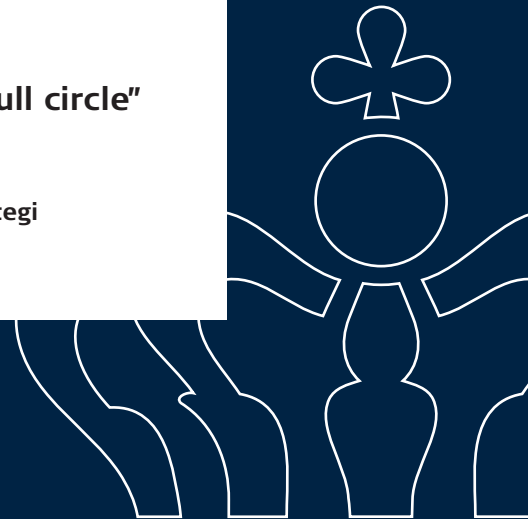

Somalia år 2009

Nye muligheder eller "coming full circle"

af major Anders Mosdal, Institut for Strategi

Brief

Somalia år 2009

Nye muligheder eller "coming full circle"

af major Anders Mosdal, Institut for Strategi

Major Anders Mosdal er ansat på Institut for Strategi og forsker inden for områderne Afrikas Horn og Vestafrika, Israel, De palæstinensiske områder, Libanon, sikkerhedspolitik og militær strategi.

Anders Mosdal kan kontaktes på ifs-31@fak.dk

Forsvarsakademiet er dansk forsvars internationale videncenter, og vi forsker i et bredt felt af militære emner. Vores forskningsmæssige prioriteringer, deriblandt overordnede emner og ressourcefordeling, fastsættes af chefen for Forsvarsakademiet. Chefen støttes i det arbejde af et forskningsråd.

Forsvarsakademiets forskning skal oplyse og udfordre brugerne, hvad enten de er i forsvaret eller i det omkringliggende samfund. Det kan kun opnås, hvis den enkelte medarbejder har frihed til at tilrettelægge sine forskningsprojekter og til at drage sine egne konklusioner. Det er et princip, som hyldes ved Forsvarsakademiet.

God fornøjelse ved læsning af Forsvarsakademiets publikationer!

København marts 2009

Forsvarsakademiet

Institut for Strategi

Svanemøllens Kaserne

Postboks 2521

2100 København Ø

Tlf.: 3915 1210

Fax: 3915 1504

Godkendt af: Institutchef Ole Kværnø

Grafisk Design: Bysted

ISBN: 9788791421648

Udkommer kun i elektronisk form

Indhold

Indledning.....	4
Den seneste politiske udvikling.....	5
Den sikkerhedsmæssige situation i landet	9
AU i Somalia.....	12
Oprørsstyrkerne i Somalia – Al-Shabab	13
Forbindelsen til al-Qaeda	14
Etiopien og Eritreas fortsatte "hånd" i konflikten i Somalia.....	15
Fredsprocesserne og det internationale samfund.....	18
Perspektiver	18
Liste over forkortelser i alfabetisk rækkefølge:.....	22
Navne og tilhørsforhold i alfabetisk rækkefølge:.....	22

Indledning

Somalia fik den 13. februar 2009 en ny præsident. Den tidligere leder af de islamiske domstole (ICU), Sharif Sheikh Ahmed blev valgt. Regionalt og internationalt er der store forventninger, til at han kan bringe fremdrift i fredsprocessen i Somalia. Fredsprocessen skal baseres på en aftale, som er forhandlet på plads mellem moderate kræfter fra oppositionen og den nuværende overgangsregering. Etiopien trak ved årsskiftet deres styrker ud af Somalia, og har dermed overladt ansvaret for sikkerheden til den Afrikanske Unions (AU) styrker i landet og de tilbageværende styrker fra overgangsregeringen (TFG).

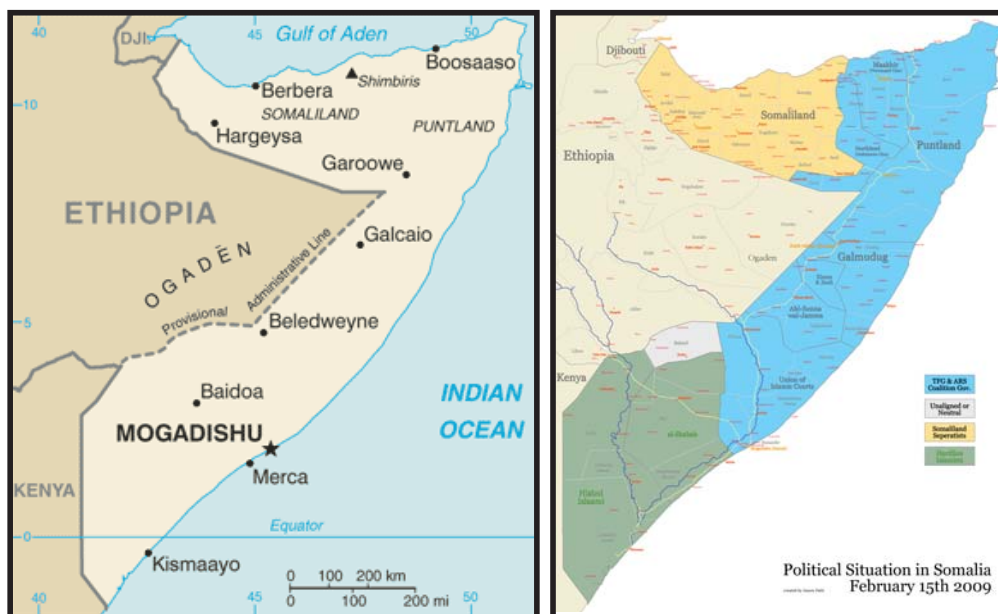
Den nye præsident har lovet, at han vil række hånden ud til de, som har modsat sig fredsftalen og at han vil skabe en regering som favner alle grupper i Somalia. Præsidenten, som i en kort periode ledte de såkaldte islamiske domstole i Somalia, står overfor en kæmpe opgave. Radikale grupper bekæmper dagligt alt, som de mener, har karakter af vestlig eller ekstern indflydelse, og de afviser enhver aftale, som ikke alene er baseret på en streng fortolkning af Sharialovene. Etiopien har godt nok forladt Somalia, men de følger udviklingen i landet meget nøje, og vil formentlig gribe ind hvis de radikale kræfter i landet bliver for stærke eller Somalia igen synker ned i total anarki.

Med valget af Ahmed er Somalia tilbage ved udgangspunktet i 2006, hvor Ahmed ledte den moderate del af ICU i Somalia. Der er flere positive tegn ved denne nye proces end i 2006, men Ahmed står overfor enorme udfordringer, som ikke helt ligner udfordringerne fra 2006.

Formålet med dette brief er at give et overblik over den nye sikkerhedspolitiske situation der er skabt i Somalia efter, at Etiopien trak sine styrker ud af landet, og valget af Ahmed.

Briefet vil desuden sætte fokus på de lokale og regionale udfordringer, som er skabt med den ændrede politiske og sikkerhedsmæssige situation i Somalia.

Dette brief er en opfølgning på et tidligere FAK Brief fra januar 2008 (Tilgængelig på www.fak.dk). "Somalia – et år efter Etiopiens indgriben", ISBN: 9788791421402

Kort over Somalia¹

Den seneste politiske udvikling

Somalias politiske situation har siden den etiopiske intervention i julen 2006, været præget af interne magtkampe og støt svindende politisk manøvrerum for den siddende præsident, Abdullahi Yusuf. Overgangsregeringen, Transitional Federal Government (TFG), har reelt været politisk lammet og ude af stand til at levere bare et minimum af sikkerhed for civilbefolkningen.

TFG afløste i 2003 Transitional National Government (TNG), som blev etableret efter en længere freds- og forsoningsproces i Kenya. TNG løb ligesom TFG hurtigt ind i problemer, ikke mindst på grund af kraftig politisk og væbnet modstand fra bevægelsen Somalia Reconciliation and Restoration Council (SRRC), som nægtede at anerkende TNG. Etiopien og USA støttede indledningsvist SRRC som en modreaktion på den betydelige politiske, økonomiske og religiøse opbakning som TNG fik fra den arabiske halvø.²

EU har primært spillet en økonomisk og politisk rolle i Somalia, hvor de har støttet de siddende overgangsregeringer og deres institutioner. EU's tilgang har været præget af rådvildhed og enegang blandt medlemmerne, hvilket blandt an-

(1) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html> samt http://en.wikipedia.org/wiki/File:Somalia_map_states_regions_districts.png

(2) <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1989954.stm>

det har ført til at EU har støttet regeringer, som tydeligt har savnet både legitimitet og effektivitet.³

Præsident Yusuf havde bygget store dele af sin politik op på etiopisk og amerikansk støtte, og det var derfor oplagt, at han i 2006 bad Etiopien gribe ind og støtte TFG's kamp mod de islamiske domstole i landet (ICU). Men denne støtte viste sig hurtigt at have betydelige negative effekter. Modstanden mod den etiopiske indgriben og den amerikanske støtte førte til et egentligt folkeligt og sam-lende oprør i store dele af Somalia mod TFG, Yusuf og hans sikkerhedsstyrker. ICU kontrollerede på dette tidspunkt størstedelen af Somalia. ICU havde tidligere på året, skarpt kritiseret Etiopien for deres talrige interventioner i Somalia. Den daværende leder af ICU, Sharif Sheikh Ahmed erklærede: "Ethiopians have been illegally crossing our border God willing, they will regret it"⁴ og fulgte siden op med at kalde Etiopien for Somalias fjende nummer et og appellere til alle somaliere om at tage del i jihad mod Etiopien.⁵

ICU's flag⁶

Den politiske modstand mod Yusuf nåede nye højder, da Yusuf i december 2008 fyrede den siddende premierminister, Nur Hassan Hussein, og erstattede ham med hans nære allierede og tidligere indenrigsminister, Mohamed Moamoud Guled. Yusuf traf beslutningen uden om parlamentet og begrundede den med, at Nur Hassan og hans regering ikke havde formået at bringe fred til landet. Kenya indførte øjeblikkeligt sanktioner mod Yusuf og hans familie efter afskedigelserne. Kenya havde ellers støttet den etiopiske intervention i landet, men så nu både etiopierne og Yusuf som en betydelig destabiliserende faktor, som havde ført til betydelige flygtningestrømme fra Somalia til det nordlige Kenya og de radikale kræfter som opholder sig på grænsen til Somalia.⁷

(3) <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5836&l=1>

(4) Robert Spencer: Somalia: The Rise and Fall of an Islamist regime, February 2007

(5) Ibid.

(6) http://en.wikipedia.org/wiki/File:Flag_of_the_ICU.svg

(7) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2008/12/2008121673914660145.html>

Konfrontationen mellem Yusuf og Nur Hassan havde stået på et stykke tid, og skyldtes først og fremmest Nur Hassan's ønske om at lave en fredsftale med landets største islamistiske oppositionsgruppe, "The Alliance for the Re-liberation of Somalia (ARS). ARS udgøres af den moderate opposition til TFG, som befinder sig i Djibouti. ARS ledes af de to "Sharif'er", Sharif Sheikh Ahmed og Sharif Hassan Sheikh Adan, den tidligere formand for TFG's parlament. Den uforsonlige del af oppositionen befinder sig fortsat i Asmara i Eritrea, under ledelse af Sheikh Hassan Dahir Aweys. Aweys var leder af den yderliggående del af ICU og tidligere leder af den militante islamiske bevægelse Al Ittihad Al Islami (AIAI) i Somalia. Aweys figurerer i øvrigt på USA's terrorliste.

Forhandlingerne om en fredsftale blev med FN's mellemkomst skudt i gang med en underskrivelse af en køreplan for fred i Djibouti i juni 2008. Planen havde en fuld etiopisk tilbagetrækning fra Somalia som forudsætning.

I august 2008 lykkedes det endelig at få en aftale på plads mellem ARS og TFG. Aftalen indeholdte blandt andet en våbenhvile mellem TFG's styrker og oppositionens militser, samt en gradvis overdragelse af sikkerheden til somalisk politi og sikkerhedsstyrker, indtil en FN-styrke kunne være på plads.⁸

Yusuf og hardlinerne i TFG var stærkt kritiske overfor Djibouti-aftalen, som de hævdede ikke var inkluderende nok, og kulminationen på striden kom med afskedigelsen af Nur Hassan i december.⁹

Hardlinerne blandt TFG er primært fra Majerteen og Darod-klanen, som er underrepræsenterede i Mogadishu. Oppositionen er i hovedsagen fra Hawiye-klanen, som står stærkt i Mogadishu.

Et betydeligt regionalt og internationalt pres fra blandt andet USA og Kenya, førte til at Yusuf den 29. december 2008 valgte at træde tilbage. Den etiopiske tilbagetrækning var allerede blevet annonceret og påbegyndt, uafhængigt af den politiske proces i landet. De etiopiske styrker havde løst deres opgave, hed det fra officielt etiopisk hold – nu var det op til FN og AU at leve op til deres forpligtelser og levere de lovede 8.000 mand til en fredsstyrke.

Det lykkedes mod forventning for de moderate kræfter i TFG og ARS, den 30. januar at vælge en ny præsident, hvilket var indenfor forfatningens ramme på 30 dage. Det somaliske parlament var af sikkerhedsmæssige årsager allerede i Djibouti, og havde kort forinden besluttet sig for at udvide antallet af pladser i parlamentet fra 275 medlemmer til 550. Af de 275 nye er de 200 fra de moderate islamister, mens de sidste 75 er fra såkaldte "civil society groups".¹⁰

(8) <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900sid/YSAR-7J5LLJ?OpenDocument>

(9) <http://www.afrol.com/articles/31868>

(10) <http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/africa/785072...>

Den nyvalgte præsident Ahmed¹¹

Lederen af de moderate islamister, Sharif Sheikh Ahmed blev valgt som ny præsident. Ud af de 430 parlamentarikere til stede i Djibouti stemte de 293 på Ahmed, 126 stemte på den tidligere præsident Mohammed Siad Barres søn, Maslah Mohammed Siad Barre. Nur Hassan, som også stillede op til valget, kom på en tredjeplads i første runde, og valgte ikke at stille op til den anden. Også den tidligere premierminister Ali Mohammed Gedi stillede op.¹²

Ahmed erklærede ved sin tiltræden, at han vil bestræbe sig på at forme en regering, som repræsenterer alle de somaliske grupper. "Jeg rækker hånden ud til alle de væbnede grupper, som fortsat modsætter sig denne fredsproces. Min første prioritet bliver den humanitære situation i landet og de mange internt fordrevne"¹³, udtalte han ved indsættelsen. Efter få dages forhandlinger, den 13. februar, lykkedes det for parlamentet at udpege en ny premierminister. Valget faldt på tidligere premierminister (i 1969) Abdirashid Ali Sharmarke's søn, Omar Abdirashid Sharmarke. Sharmarke har canadisk pas og har tidligere arbejdet for FN i Vestafrika og Sudan. Sharmarke kommer fra den samme Darod-subklan, som den tidligere præsident Yusuf. Han har nu en måned til at få parlamentet til

(11) http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sharif_Sheikh_Ahmed,_12th_AU_Summit,_090202-N-0506A-337.jpg

(12) http://www.jeuneafrique.com/Artcileimp_DEPAFP20090126T160401Z_

(13) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/02/2009214145339146965.html>

at godkende den nye regering (medio marts).¹⁴ Dele af regeringen har været i Mogadishu, hvor de har fået overdraget deres ministerium.¹⁵

USA har hilst fredsprocessen velkommen og erklæret, at de er parate til at indlede et samarbejde med den nye præsident og regering. Meles Zenawi, den etiopiske premierminister, har på sin side erklæret, at dette kan være et skridt i den rigtige retning.¹⁶

Den væsentligste islamistiske gruppe udenfor ARS, "Al-Shabab" (Ungdommen), som kontrollerer det meste af det sydlige og centrale Somalia, og de mere radikale dele af ARS, som fortsat er i Eritrea, har afvist aftalen.¹⁷

Puntland, som ellers på lige fod med Somaliland har oplevet en periode med økonomisk fremgang, har over de sidste to år nærmet sig en farlig og ustabil periode på randen af anarki. Puntland er i dag det væsentligste udgangspunkt for pirateriet ud for Somalias kyst. I sidste måned valgte parlamentet en ny præsident, Abdirahman Farole. Præsidentvalget fulgte et parlamentsvalg, hvor blandt andet traditionelle ældre, Issims, blev valgt ind. Begge valg har skabt fornyet håb for Puntland's fremtid.¹⁸

I Somaliland har regeringen ønsket Ahmed tillykke med valget og erklæret sig villig til at samarbejde med en hvilken som helst administration – så længe den anerkender Somalilands uafhængighed af det øvrige Somalia.¹⁹

Den sikkerhedsmæssige situation i landet

I løbet af december 2008 stod det klart, at Etiopien ville trække sine styrker ud af Somalia. En samlet etiopisk opposition havde længe krævet en tilbagetrækning af de etiopiske styrker fra en stadig mere bekostelig og upopulær mission i Somalia. Fra internationalt hold var der stadig kræfter, der pressede på for en fortsat etiopisk tilstedeværelse i landet, indtil AMISOM-styrkerne kunne forøges. Men ved udgangen af 2008 havde Etiopien overholdt sit løfte og trukket alle sine styrker ud af landet.²⁰

(14) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/02/2009228161951283106.html>

(15) <http://www.shabelle.net/>

(16) http://www.jeuneafrique.com/Articleimp_DEPAFP20090131T143452Z_

(17) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2008/10/20081029125715251853.html>

(18) Somalia After the Ethiopian Occupation: First Steps to End the Conflict and Combat Extremism by Ken Menkhaus February 9, 2009 pp. 3.

(19) <http://somalilandpress.com/776/interview-with-republic-of-somaliland-foreign-minister>

(20) http://www.hiiraan.com/news2/2008/Dec/ethiopia_says_withdrawal_from_somalia_irreversible.aspx

Den etiopiske operation i Somalia blev indledt effektivt og disciplineret i begyndelsen af 2007, formentlig støttet af amerikanske rådgivere og materiel. Men i løbet af 2007 blev kampen mod ICU gradvist mere ubehagelig, bekostelig i liv og materiel og direkte udsigtsløs. Hvor mange tab etiopierne har lidt og hvad operationerne i Somalia har kostet, er der ingen der ved. Men uden en betydelig amerikansk støtte var det næppe lykkedes for Etiopien at gennemføre og opretholde aktiviteterne i Somalia så længe, som de gjorde.

Den etiopiske ambition om at støtte TFG, nedkæmpe ICU, og genoprette og fastholde et vist sikkerhedsniveau i Somalia, frem til AU eller FN måtte kunne overtage, kom ikke til at holde stik. Tværtimod blev mere end 16.000 civile dræbt og flere hundrede tusinde drevet på flugt over grænserne til nabolandene. Human Rights Watch vurderer, at mere end en million nu er internt fordrevne i Somalia.²¹

TFG's sikkerhedsstyrker har kæmpet side om side med de etiopiske styrker, og også været mål for oprørerne. TFG sikkerhedsstyrker har oplevet en vis styrkemæssig fremgang de seneste år, men i takt med at etiopierne trak sig ud, var der tegn på, at blandt andet Yusuf's loyale sikkerhedsstyrker forlod Mogadishu og søgte tilbage til Puntland, hvor Yusuf kommer fra. Tilbagetrækningen af TFG-styrkerne og de etiopiske styrker efterlader et vakuum, som kun kan udfyldes af den svage styrke fra AU i Somalia, AMISOM. AMISOM har været udsat for daglige angreb fra oprørerne i Mogadishu.²²

Den etiopiske tilbagetrækning har været imødeset med en del lokal og regional ængstelse. Mogadishu har ifølge lokale rapporter, nydt godt af nogle få dage med ro umiddelbart efter den etiopiske tilbagetrækning, mens moderate islamister og regeringsstyrker har overtaget de etiopiske stillinger i byen.²³

Al-Shabab har udnyttet det sikkerhedsmæssige vakuum til at opnå kontrollen med blandt andet den næststørste by i Somalia, Baidoa. Baidoa ligger i det vestlige Somalia og er det egentlige hjemsted for landets parlament.

Al-Shabab's magtdemonstration med indtagelsen af Baidoa kan være et fingerpeg om, hvad der er i vente. Andre har dog valgt at nedtone risikoen for at landet synker ned i en ny runde klan- og militsbaseret vold. Formanden for AU's kommission, Jean Ping, mener ikke at der grundlæggende er ændret noget ved sikkerhedssituationen i Somalia, efter den etiopiske tilbagetrækning. Al-Shabab's indtagelse af Baidoa var ventet af de fleste somaliere.²⁴

(21) <http://www.hrw.org/en/node/76418/section/7>

(22) <http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/africa/780356...>

(23) http://www.jeuneafrique.com/Artcileimp_DEPAFP20090117T190625Z_

(24) http://www.jeuneafrique.com/Artcileimp_DEPAFP20090127T181245Z_

Den moderate del af ARS har en vis kontrol med nogle af oprørerne og militser i Somalia, men kun udenfor Mogadishu. I Mogadishu har de tilsyneladende ingen kontrol med oprørerne. ARS har på nuværende tidspunkt reelt kun administrativ kontrol med få områder af Somalia, blandt andet i Jowhar nord for Mogadishu.²⁵

Al-Shabab's talsmand, Sheik Ali Mohamed, har erklæret, at de vil fortsætte kampen mod de fremmede, selvom Etiopien har trukket sig ud af landet. Al-Shabab angreb da også kort tid efter den etiopiske tilbagetrækning, de burundiske styrker fra AMISOM i deres lejr i det gamle militærakademi i Mogadishu, med morterer og geværer. Al-Shabab fulgte senere på måneden op med et selvmord-sangreb mod AMISOM, som dræbte mere end 17 civile. Ingen soldater fra styrken blev dræbt. Under de efterfølgende skudvekslinger mellem Al-Shabab og AMISOM blev yderligere fem civile dræbt.

Somaliske militser forbereder sig på kamp²⁶

Lokale har anklaget AMISOM for at have bombet civile mål, herunder to moskeer. Bombningen har vakt vrede i Mogadishu, hvor lokale somaliere anklager styrken for at være anti-islamisk.²⁷

Den 22. februar, mens burundiske AMISOM soldater var ved at omlade forsyninger i Mogadishu, lykkedes det for Al-Shabab at gennemføre to selvmord-sangreb som dræbte 11 burundiske soldater²⁸.

(25) <http://www.hrw.org/en/node/76418/section/7>

(26) http://en.wikipedia.org/wiki/File:016_ONLF_rebellion.JPG, Photo by Jonathan Alpeyrie

(27) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/02/20092219226728194.html>

(28) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/02/200922213113669282.html>

I et forsøg på at komme volden til livs, har Ahmed under et nyligt besøg i Mogadishu, forsøgt at indgå en fredsaftale med en af de mindre islamiske grupper, mod at love at der indføres Sharialov i hele landet.²⁹

AU i Somalia

Ideen om en afrikansk styrke i Somalia, tog for alvor form i 2006 efter flere tekniske og diplomatiske konsultationer mellem den regionale organisation, The Intergovernmental Authority on Development (IGAD), AU, TFG, ICU, forretningsmænd, civilsamfundet og de traditionelle klanældste. Men den nuværende styrke blev først oprettet i januar 2007 af AU's Peace and Security Council. FN godkendte mandatet i februar samme år.³⁰ AMISOM's mandat er forlænget flere gange og udløber 1. juni i år.

Afrikanske soldater i AMISOM³¹

AMISOM har kun et begrænset mandat, som blandt andet ikke omfatter beskyttelse af civile. Styrken har siden sin indsættelse reelt ikke ændret noget som helst på sikkerhedssituationen i landet.³² Det skyldes blandt andet at styrken endnu ikke er nået op på de ønskede 8.000 mand. Foreløbigt har kun Uganda og Burundi bidraget med ca. 3.000 mand. 20 soldater fra styrken er blevet dræbt siden de første ugandiske styrker kom til Somalia i marts 2007. Selv med en styrke på 8.000 mand, er det tvivlsomt om en sammensat enhed som AMISOM kan bidrage væsentligt til forbedring af sikkerheden i landet.³³

(29) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/02/2009228161951283106.html>

(30) http://www.africa-union.org/root/AU/AUC/Departments/PSC/AMISOM/AMISOM_Background.htm

(31) http://www.somaliweyn.org/pages/news/Feb_09/9Feb19.html

(32) <http://www.hrw.org/en/node/76418/section/7>

(33) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2009/01/200912511255325221.html>

USA arbejder på en ny resolution, som skal forny styrkens mandat, men samtidigt åbne op for at styrken erstattes af en stærkere international styrke.³⁴ USA har i den forbindelse lagt pres på Nigeria for at få dem til snarest at sende de tidligere lovede styrker til AMISOM. Nigeria fastholder, at de vil sende styrkerne, men logistiske og økonomiske udfordringer forhindrer en snarlig deployering.³⁵

Oprørsstyrkerne i Somalia – Al-Shabab

Oprøret mod TFG og de etiopiske styrker tog for alvor fat i løbet af 2007-08. ARS havde tilsyneladende ikke den store kontrol med oprøret, hvilket såede tvivl om ARS' betydning, i forhold til fredsprocessen i Djibouti. Men med indgåelsen af aftalen med de moderate kræfter i TFG blev det dog klart, at de to sharif'er var i stand til at tegne oppositionen politisk. Aweys forsøgte i perioden op til aftalen at marginalisere de to sharif'er, men uden held. Aweys er dog fortsat oprørets primære leder. Afrikanske medier kunne i oktober 2008 fremlægge et dokument, som skulle være underskrevet af Aweys. Dokumentet angiver mål, som skulle elimineres for at stå i ledtog med jøder og amerikanere. Listen omfatter blandt andet Somalilands præsident.³⁶

Efter Etiopiens intervention i Somalia i 2007, gik den militante del af ICU under jorden i Mogadishu, eller søgte til grænseområdet mellem Somalia og Kenya. De militante reorganiserede sig under nu afdøde Aden Hashi Ayro og Sheikh Hassan Turki, som stadig formodes at befinde sig på grænsen til Kenya.

Gruppen, Al-Shabab, påbegyndte en oprørs lignende kamp mod de etiopiske styrker og TFG's sikkerhedsstyrker. Al-Shabab's lederskab omfatter en hård kerne, som formodes at have trænet og kæmpet i Afghanistan. Størstedelen af gruppen, som tæller mellem 3-6.000 medlemmer, er dog i hovedsagen utrænede unge fra Somalia. Men med Somalias historie er de fleste af dem fortrolige med brugen af håndvåben.³⁷

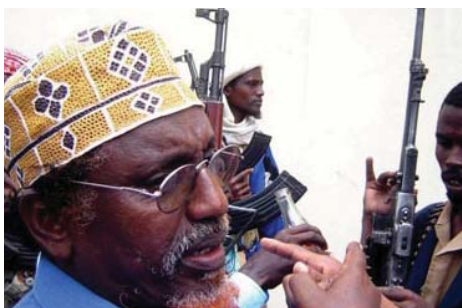
Aweys, som af mange opfattes som lederen af oprørskampen i Somalia, formodes fortsat at opholde sig i Eritrea. Det er endnu uvist, hvordan han forholder sig til den nye præsident.

(34) <http://english.aljazeera.net/news/africa/2008/10/20081029125715251853.html>

(35) <http://www.shabelle.net/>

(36) <http://www.afrol.com/printable-article/21969>

(37) http://www.stratfor.com/node/115927/analysis/somalia_al_qeada_and_al_shabab

*Aweys under en parade*³⁸

Det er formentlig herfra den største trusler mod Ahmed kommer. Al-Shabab var tidligere tilknyttet ICU, men opererer nu uafhængigt af ARS og Ahmed. Al-Shabab er ikke en homogen gruppe. De mest radikale elementer i gruppen tegner sig for en meget hård tilgang til lov og orden, som virker skræmmende på de mere pragmatiske orienterede somaliere. Al-Shabab har klart afvist Djibouti-aftalen.

Al-Shabab er blandt andet blevet beskyldt for at stene og halshugge forbrydere, og har brugt selvmordsbombere mod deres modstandere i både Somalia, Puntland og Somaliland. Al-Shabab modtager våben og penge fra Eritrea og visse arabiske lande, som sætter dem i stand til at rekruttere. Der har også været forlydender om, at Al-Shabab modtager penge fra pirater for ikke at forhindre deres aktiviteter. Flere af Al-Shabab's medlemmer er tilknyttet Hassan Turki, som holder til tæt på grænsen til Kenya. Træningen af Al-Shabab foregår blandt andet i det sydlige Somalia, hvor Al-Shabab i august 2008 indtog Somalias næststørste havneby, Kismayo og siden den vigtige havn i Marka, som bruges til nødhjælp.³⁹

I oktober sidste år blev hovedstaden i Somaliland, Haregeisa udsat for flere angreb med bomber som var anbragt i køretøjer. Målene for bomberne var præsidentpaladset og FN's globale udviklingsorganisations (UNDP) kontorer. I den økonomiske hovedstad i Puntland, Bosasso, blev flere politifolk dræbt under et selvmordsangreb. Ingen tog officielt ansvar for bomberne, men USA mente at det måtte være en handling udført af al-Qaeda og Al-Shabab.⁴⁰

Forbindelsen til al-Qaeda

Al-Qaeda har været aktive i Østafrika siden begyndelsen af 1990'erne. Bin Laden ankom til Sudan i 1992, efter at han var blevet smidt ud af Saudi Arabien. Forb-

(38) <http://www.guardian.co.uk/world/2008/may/22/somalia.ethiopia?gusrc=rss&feed=fromtheguardian>

(39) http://www.economist.com/world/mideast-africa/displayStory.cfm?story_id=12815670

(40) <http://www.jeuneafrique.com/Artcileimp.asp?art-cle=AFP631081epaysutsni0>

indelsen mellem Osama bin Laden og Østafrika blev tydeligere, da al-Qaeda i begyndelsen af 90'erne sendte materiel og specialister til Somalia for at træne somaliere i kampen mod USA's tilstedeværelse i landet. Det blev helt klart da al-Qaeda tog ansvaret for bombningerne af de amerikanske ambassader i Kenya og Tanzania i 1998.⁴¹

Somaliere er sunnimuslimer og har siden 1990'erne været rekrutteret til kampene i Irak, Afghanistan og Pakistan.

Den 1. maj 2008 dræbte et amerikansk "gunship" to militante ledere i Somalia. Den ene var Aden Hashi Ayro, en fremstående leder af Al-Shabab og formodet al-Qaeda leder i Somalia.

Al-Qaeda er tilsyneladende ved at opbygge og reorganisere celler på den arabiske halvø, blandt andet i Yemen. Med Somalias centrale placering mellem Østafrika og den arabiske halvø, er det sandsynligt, at al-Qaeda kan have interesse i området, og dermed i Al-Shabab's aktiviteter.⁴²

Etiopien og Eritreas fortsatte "hånd" i konflikten i Somalia

FN valgte den 30. juli 2008, at afslutte FN's observatørmmission langs grænsen mellem Etiopien og Eritrea (UNMEE) med øjeblikkelig virkning. UNMEE har overvåget grænsen siden juni 2000, hvor de to lande underskrev en våbenhvileaftale efter en to år lang blodig grænsekrig. Våbenhvileaftalen blev fulgt op med en aftale om at etablere en uafhængig grænsekommission (EEBC), som skulle afgøre grænsestriden mellem landene. Kommissionens beslutning, som gik imod Etiopiens krav, er aldrig blevet fuldt implementeret af Etiopien. Blandt andet derfor, har Eritrea været stærkt utilfreds med det internationale samfunds manglende vilje til at lægge handling bag EEBC beslutning og presse Etiopien til at efterkomme beslutningen. Eritrea gjorde det reelt umuligt for observatørmmissionen at fortsætte deres arbejde, og den blev efter flere advarsler besluttet afsluttet 31. juli 2008.⁴³

Grænsekrigen i 1998-2000 mellem Etiopien og Eritrea var i perioder meget stillstående, og konflikten bredte sig ind i nabolandene. Den etiopiske oprørsbevægelse Oromo Liberation Front (OLF), som kæmper for selvbestemmelse mod centralregeringen i Addis Abeba, blev støttet af Eritrea via Somalia, mens oprørsbevægelsen, The Eritrean Islamic Salvation (EIS), blev støttet af Etiopien via Sudan.

(41) http://www.stratfor.com/node/115927/analysis/somalia_al_qaeda_and_al_shabab

(42) http://www.stratfor.com/node/115927/analysis/somalia_al_qaeda_and_al_shabab

(43) <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmee/index.html>

Relationerne mellem Eritrea og Sudan har dog været i bedring de seneste år.⁴⁴ Eritrea har efter konflikten i 1998-2000 fortsat støttet til den etiopiske centralregerings fjender, herunder også Oromo National Liberation Front (ONLF), som kæmper for selvbestemmelse i Ogaden-provinsen. Eritrea har gentagne gange brudt våbenembargoen mod Somalia og leveret våben til ICU og andre militser, som bekæmper de etiopiske styrker i Somalia.⁴⁵

Eritrea har officielt taget afstand fra den seneste fredsproces i Djibouti, og krævet alle tropper ud af Somalia, som de mener er en forhindring for freden. Eritrea er ikke med i IGAD, som har ledet forhandlingerne i Djibouti. Eritrea præsident, Isias Aferwoki, betegner IGAD som "...instruments of the US in its quest to control the world".⁴⁶ USA har omvendt sendt advarsler til Eritrea om, at de ikke bør huse eller støtte terrorister.⁴⁷

Den strategisk vigtige havneby Assab i Eritrea⁴⁸

(44) <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/eritrea.htm>

(45) <http://www.afrol.com/printable-article/21969>

(46) [http://www.hornofafrica.de/index.php?id=18&tx_ttnews\[tt_news\]=1597&tx_ttnews\[backPid\]=9&cHash=56979c978a](http://www.hornofafrica.de/index.php?id=18&tx_ttnews[tt_news]=1597&tx_ttnews[backPid]=9&cHash=56979c978a)

(47) <http://merln.ndu.edu/archivepdf/AF/State/104667.pdf>

(48) www.lonelyplanet.com/maps/africa/eritrea/

Eritrea kæmpede en kort grænsekonflikt med Djibouti i juni 2008, hvor et antal djiboutiske soldater blev dræbt. Efter grænsekonflikten med Eritrea mistede Etiopien både en betydende samhandel med Eritrea, men også den mest direkte adgang til havet, nemlig havnebyen Assab i Eritrea. Nu går den væsentligste import til Etiopien via Djibouti.⁴⁹

Etiopien har lovet sin fulde støtte til en fredelig udvikling i Somalia, efter at alle deres styrker blev trukket ud sidste år.⁵⁰ Men forholdet til Somalia har været anspændt siden landene udkæmpede en større konventionel krig i 1977-78 om Ogaden-provinsen. Etiopien har siden gennemført adskillige operationer ind i Somalia, for at bekæmpe etiopiske oprørsbevægelser og islamiske militante. Etiopiens premierminister, Meles Zenawi, begrundede blandt andet den etiopiske intervention i 2006 i Somalia, med at kæde ICU sammen med AIAI. Meles har i det hele taget forstået at tage kampen mod terror til sig: dels kaldes modstandere af centralregeringen generelt for terrorister, dels er Etiopien blevet en såkaldt "Front Line State" i USA's kamp mod terror.⁵¹

Med etableringen af TFG, ledet af præsident Yusuf, en af Etiopiens loyale støtter, var der udsigt til en politisk proces, som kunne kontrolleres fra Etiopien. Tidligere regeringer, blandt andet TNG, blev bevidst undermineret politisk og militært fra etiopisk side af frygt for, at landet skulle blive islamisk kontrolleret. Etiopien ønsker en vis form for stabilitet i Somalia, men ikke så meget, at der bliver over-skud til at genoplive tanken om et "Storsomalia", som også omfatter Ogaden, det nordlige Kenya og Djibouti.⁵²

TFG har imidlertid været en skuffelse for Etiopien. Seyoum Mesfin, den etiopiske udenrigsminister, udtalte i oktober, at Yusuf og hans premierministre siden deres tiltrædelse i december 2006, ikke havde formået at skabe en eneste institution eller nogen regeringsførelse, som det har været værd at snakke om.

Etiopiens exit fra Somalia kommer på et tidspunkt, hvor omkostningerne er blevet for store for Etiopien. De etiopiske styrker skal kæmpe både på de indre linjer med OLF, ONLF og samtidigt være på vagt overfor Eritrea. Selvom Etiopien "kun" har haft op til 10.000 mand i Somalia, har det været omkostningsfuldt for Etiopien. Det etiopiske exit kan også være et forsøg på at tvinge de moderate kræfter i Somalia til arbejde sammen.⁵³

(49) <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LT472441.htm>

(50) http://www.hiiraan.com/news2/2008/Dec/ethiopia_says_withdrawal_from_somalia_irreversible.aspx

(51) <http://hornofafrica.ssrc.org/marchal/printable.html>

(52) http://nazret.com/blog/index.php?title=ethiopia_islamic_leader_urges_greater_so&more=1&c=1&tb=1&pb=1

(53) <http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/africa/776027...>

Fredsprocesserne og det internationale samfund

De seneste fredsprocesser i Somalia har været orienteret mod etableringen af en central regering. Men TFG og TNG formåede aldrig at få fodfæste udenfor Baidoa eller Mogadishu, hvor den egentlige kontrol forblev hos de forskellige klaner, militser og lokale råd. FN har før forsøgt sig med at støtte lokale og administrative råd tilbage i 1990'erne. Men de lokale krigsherrer følte sig truet og ødelagde reelt forsøgene.

Siden etableringen af TFG har det internationale samfund og FN reelt været i vildrede. Den etiopiske intervention, som skete på et juridisk tvivlsomt grundlag blev indledningsvist hilst velkommen, men tingene kom hurtigt ud af kontrol for både etiopierne og TFG.⁵⁴

Siden midten af 1990'erne, har USA valgt at holde sig på sidelinien i konflikten i Somalia, men har fortsat søgt at påvirke begivenhederne i landet, dels ved at støtte etiopierne og deres militser i Somalia, og dels ved at udføre missilangreb mod formodede terrormistænkte i landet. USA's engagement og støtte blev intensiveret i 2006 med oprettelsen af "The Alliance for the Restoration of Peace and Counterterrorism", som skulle bekæmpe ICU, og siden med den etiopiske intervention i 2007.

Begge handlinger førte til en folkelig mobilisering i og udenfor Somalia, rettet mod USA. Den amerikanskstøttede alliance brød sammen, ikke fordi den var militært truet, men fordi den havde overset den folkelige modstand mod USA. Sammenbruddet førte til at den bedre organiserede ICU, uden større modstand kunne overtage magten.⁵⁵

Perspektiver

Den seneste politiske udvikling i Somalia og Puntland har overordnet set været positiv. På forbløffende kort tid lykkedes det at få valgt både præsident og premierminister på trods af, at parlamentet er blevet betydeligt større. Det kan vidne om en ærlig og mere omfattende proces, som kan lede Somalia tilbage på rette politiske spor. Det er dog ikke alle ministre der er udpeget endnu, og udpegelsen af centrale ministre, såsom indenrigsminister og forsvarsminister kan trække ud. Parlamentet, som nu logisk nok rummer alle moderate kræfter, er blevet en mastodont målt i antallet af medlemmer. Splid og interne politiske magtkampe har præget alle tidligere parlamenter og har lammet det politiske arbejde. Mod-sætningsforholdet mellem Darod'erne fra det nordlige Somalia og Hawiye-klanen

(54) <http://iht.com/bin/printfriendly.php?id=15391354>

(55) <http://hornofafrica.ssrc.org/marchal/printable.html>

i syd har skabt dybe splittelser og skal nøje afbalanceres. Det vil kræve betydelige kræfter fra både præsident og parlamentsformanden at skabe sammenhæng og fremdrift i denne størrelse. Etiopiens tilstedeværelse i landet har foreløbigt bundet de moderate kræfter sammen, men med deres tilbagetrækning kan incitamentet til at holde sammen være forsvundet. Bortset fra at få Etiopien ud, har Ahmed reelt ikke afsløret en større politisk plan for eftertiden.

Hardlinerne blandt TFG og Etiopiens traditionelle støtter fra blandt andet Darodklanen har nu valget mellem at gå i opposition og håbe på Ahmed og hans regerings snarlige fald, eller bekæmpe den. Hvilken approach de vælger, afhænger af, hvor radikalt Ahmed går til værks politisk, og om de føler sig truet på deres økonomiske interesser, som formentlig også omfatter pirateri.

Parlament og premierminister befinder sig fortsat i Djibouti. Det er uvist, hvornår de vil vende tilbage til Somalia. Baidoa kontrolleres af Al-Shabab, som ikke støtter processen og i Mogadishu kan AMISOM ikke garantere deres sikkerhed. De tidligere overgangsregeringer, både TNG og TFG, led afgørende politiske knæk ved i en lang periode ikke at turde vende tilbage til Somalia. Den somaliske befolkning er i forvejen meget forbeholdne overfor centralregeringer og vil formentlig ikke give den nye regering særligt lang tid til at returnere til Somalia og gøre noget, før de vender den ryggen. De centrale indenrigspolitiske udfordringer for regeringen er at skabe sammenhæng i det splittede somaliske politiske miljø, og opbakning til regeringens og dens projekt, at adressere den humanitære situation og sikre at de mange internt fordrevne kan vende tilbage. Skal det lykkes, er det nødvendigt at få Al-Shabab i tale. De kontrollerer nogle af nøglehavnene, som er afgørende for nødhjælpen til landet. Al-Shabab har afskrevet udenlandsk indblanding i Somalia og forkastet Djibouti-aftalen, men ikke officielt afvist Ahmed endnu. Ahmed må nøje afbalancere sit forhold til det yderliggående Al-Shabab og den forholdsvis pragmatiske tilgang til politik og religion, som ellers præger Somalia.

Internationalt vil en tilnærmelse mellem Al-Shabab og Ahmed blive fulgt nøje, særligt fra amerikansk hold, som formentligt nødtigt ser en anerkendelse eller inklusion af, hvad de opfatter som en terrororganisation i en regering.

ARS og Ahmeds manglende kontrol over flere militser og særligt Al-Shabab udgør en betydelig sikkerhedsmæssig udfordring for dem. Lov og orden varetages traditionelt og aktuelt af klaner og militser, som skal overbevises om nytten af en centralregering i forhold til, hvad de kan få ud af det. Eksempelvis har pirateri vist sig som en meget indbringende forretning for flere grupper i Somalia, og særligt i Puntland. Opgøret med krigsherrer og den lukrative kriminalitet kan blive et stort problem for Ahmed, som reelt ingen nævneværdige sikkerhedsstyrker har at arbejde med endnu. ICU fik etableret et samarbejde med klanerne og kom flere problemer til livs, mens de ledte store dele af landet. ICU findes som sådan ikke

mere, og det er tvivlsomt, om Ahmed på kort tid kan genskabe en ny græsrodsbevægelse, som lokalt kan håndhæve lov og orden. AMISOM kan ikke forventes at ville støtte ham udenfor Mogadishu, og Al-Shabab kontrollerer store dele af det centrale og sydlige Somalia.

AU og de afrikanske lande har været i vildrede omkring situationen i Somalia. Den etiopiske intervention blev generelt hilst velkomment, når det nu ikke var muligt at få etableret AMISOM på fuld styrke. Det er slået fejl og AU vender sig nu igen mod FN for at få støtte eller styrker. AMISOM kan ikke og vil formentlig ikke, sætte livet på spil i Somalia. Drabene på de burundiske soldater vil formentlig forstærke dem i den opfattelse. AU's ambition om at skabe fred i Somalia med afrikanske soldater, tegner dermed til at blive en fiasko. AMISOM har fra starten savnet politisk, økonomisk og særlig militær opbakning fra stærke og traditionelle bidragsydere til fredsbevarende styrker som Sydafrika, Ghana og Nigeria.

Al-Shabab's rolle som oprørsbevægelse og befrier af Somalia, vil formentlig give gruppen vind i sejlene til at fortsætte deres projekt med at fjerne det de opfatter som udenlandsk indflydelse i landet. Somalias rolle som brohoved mellem den arabiske halvø og Afrika taler for, at al-Qaeda fortsat kan have interesse i at støtte og motivere Al-Shabab i deres kamp.

Konflikten mellem Etiopien og Eritrea fortsætter i sit eget selvdestruktive spor. Etiopien vil formentlig fortsætte sin politik med at isolere Eritrea og udstille landet som en støtte til terrorbevægelser i regionen. Eritrea vil selv efter den etiopiske tilbagetrækning fra Somalia, fortsætte med at lægge pres på Etiopien med alle midler, for at svække og udstille premierminister Meles som en diktator. Etiopiens intervention i Somalia har medført relativ lidt international kritik, når omfanget af ødelæggelser og menneskelig lidelse i Somalia tages i betragtning. Etiopien opfattes stadig som en betydende politisk spiller på Afrikas Horn med væsentlige bidrag til både AU og IGAD. Men der er ikke megen tvivl om, at Etiopien som militær stormagt har udstillet sine begrænsninger. Et forhold, som Eritrea har udnyttet til at styrke sin støtte sin OLF og ONLF. Nok ser Etiopien med bekymring på Al-Shabab og udsigterne til en styrkelse af al-Qaeda i Somalia, men truslen mod Meles kommer først og fremmest fra OLF, ONLF og i sidste ende fra Eritrea. Etiopien vil følge den politiske og sikkerhedsmæssige situation i Somalia nøje. Udsigten til en yderligere forværring af situation, hvor OLF og ONLF uhindret kan operere fra Somalia ind i Etiopien, vil blive mødt af en militær aktion fra Etiopien i Somalia. Hertil kommer, at Etiopien ikke kan acceptere et for stærkt Somalia under islamisk ledelse. Etiopien har stadig flere loyale spillere og klaner, som de kan anvende til at forstyrre eller svække en siddende regering. Blandt andet Yusuf og hans loyale styrker, hvis planer for fremtiden fortsat er ukendte.

Det internationale samfund har hidtil arbejdet på at skiftende overgangsregeringer kunne trække Somalia ud af problemerne. Men den somaliske samfundsstruktur passer bedre til, at en regering opbygges nedefra. Selv ikke de engelske og italienske kolonister havde held til at indføre regler, som alle kunne efterleve. Klanerne spiller en afgørende rolle, når uenigheder og tvister skal løses. Spørgsmålet er, hvor langt det internationale samfund vil gå i sin støtte til Ahmed og en eventuelt opbygning af administrationen nedefra. USA vil formentlig også følge Ahmed nøje. Hans forbindelser til Aweys og udtalte modstand mod Etiopien, USA's nøgleallierede på Afrikas Horn, gør at hans politiske og militære råderum ikke vil være alt for stort.

Med valget af Ahmed er Somalia tilbage ved udgangspunktet i 2006, hvor Ahmed ledte den moderate del af ICU i Somalia. Der er flere positive tegn ved den nye proces end ved den sidste, som Yusuf ledte. Men Ahmed står overfor enorme udfordringer, som ikke helt ligner udfordringerne fra 2006. Hovedfjenden, Etiopien, er helt ude af landet og Ahmed skal nu definere en ny politisk og sikkerhedsmæssig målsætning for Somalia, som alle kan samles og enes om, uden at støde nogen fra sig eller påkalde sig Etiopiens vrede. Ikke nogen nem opgave i et så strategisk og følsomt hjørne af verden som Afrikas Horn.

Liste over forkortelser i alfabetisk rækkefølge:

- AIAI - Al Ittihad Al Islami, militant islamisk bevægelse
- Al-Shabab - (The Youth), radikal islamisk oprørsbevægelse
- AMISOM - The African Union Mission to Somalia
- ARS - The Alliance for the Re-liberation of Somalia
- AU - African Union
- EEBC - Eritrea-Ethiopia Boundary Commission
- EIS - The Eritrean Islamic Salvation Army
- ICU - Islamic Courts Union
- IGAD - The Intergovernmental Authority on Development
- OLF - Oromo Liberation Front
- ONLF - Oromo National Liberation Front
- SRRC - Somalia Reconciliation and Restoration Council
- TFG - Transitional Federal Government
- TNG - Transitional National Government
- UNDP - United Nations Development Programme
- UNMEE - United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea

Navne og tilhørsforhold i alfabetisk rækkefølge:

- Abdirahman Farole - Ny præsident i Puntland
- Abdullahi Yusuf. - Siddende præsident frem til 2009 for Somalias overgangsregering, Transitional Federal Government
- Aden Hashi Ayro - En fremstående leder af Al-Shabab og formodet al-Qaeda leder i Somalia. Nu afdød
- Isias Aferwoki - Eritreas præsident
- Jean Ping - Formanden for AU's kommission
- Meles Zenawi - Etiopiens premierminister
- Mohamed Moamoud Guled - Tidligere indenrigsminister. Erstattede Nur Hassan som premierminister for TFG
- Nur Hassan Hussein - Premierminister indtil december 2008
- Omar Abdirashid Sharmarke - Ny Premierminister 2009
- Seyoum Mesfin - Den etiopiske udenrigsminister
- Sharif Hassan Sheikh Adan - Leder af den moderate fløj af ARS sammen med Sharif Sheikh Ahmed
- Sharif Sheikh Ahmed - Leder af ARS sammen med Sharif Hassan Sheikh Adan. Sharif Ahmed blev valgt som ny somalisk præsident i 2009
- Sheik Ali Mohamed - Al-Shabab's talsmand
- Sheikh Hassan Dahir Aweys - Leder af den yderliggående del af ARS, tidligere leder af AIAI
- Sheikh Hassan Turki - Leder af Al-Shabab

